

ИЗ 25/22.2.2022

До: д-р МОМЧИЛ НЕКОВ,
Заместник-министър МЗ
и Председател на ТРГ за СПРЗСР

На вниманието на членовете на ТРГ за СПРЗС

СТАНОВИЩЕ

на представителите на екологичните организации в Тематичната работна група за разработване на Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2021 – 2027 г.

Относно: Проекти за интервенции, интервенционна стратегия и финансов план, обект на обсъждане на двадесетото заседание на ТРГ за разработване на СПРЗСР

Уважаеми дами и господа,

Поради кратките срокове, в които се дава възможност да предоставим официално становище, след запознаване с предоставените за обсъждане документи и след като изслушахме дискусиите и отговорите на зададените от нас въпроси, изказваме следното становище, включително препоръки след провеждането на двадесетото ТРГ:

I. Общи бележки

1. Бихме искали да обърнем внимание, че документите за обсъждане бяха изпратени късно вечерта на 16.02.2022 г. На практика участниците в ТРГ разполагаха само с 5 работни дни (впоследствие намалени на 3, след пренасрочване на заседанието за 22.02.2022 г.), за да ги прегледат, да ги обсъдят с членовете на организациите, които представляват, и да подготвят обосновани становища. Подчертаваме за пореден път, че това е в дълбоко противоречие с принципите за добро управление и за участие на заинтересованите страни в процесите по планиране на нови политики.
2. Въпреки заявленията за нов подход в управлението, все още липсва яснота кои от предлаганите в продължение на повече от година и половина предложения и становища от участниците в ТРГ са отчетени в новите варианти на Стратегическия план (СП) и кои не са. Липсва и обосновка на причините, поради които едни предложения може да са отчетени, а другите да не са. **Препоръка: Би било коректно на заинтересованите страни да бъде предоставена обобщена справка на направените предложения и аргумент за тяхното приемане или отхвърляне .**
3. Липсва цялостен, логично обвързан проект на Стратегическия план, с анализ на потребностите, поставените количествени цели и приоритети и предлаганата за постигането им интервенционна логика с всички интервенции и предвидените за тях бюджети. **Препоръка: В съответствие с Вашето изявление по време на срещата, очакваме вариантът на Стратегическия план, който се внася в Европейската комисия като първи драфт, да бъде оповестен за обществени консултации в най-кратки срокове с достатъчно време на предоставяне на становища.**
4. С решение на министъра на околната среда и водите от 21.19.2021 г. Стратегическият план подлежи на екологична оценка и оценка за съвместимост. До момента липсва представен

Българско дружество
за защита на птиците

проект на препоръките от предварителната оценка и Стратегическа екологична оценка на Стратегическия план. **Препоръка:** Считаме за особено важно да се изготви подробна и качествена екологична оценка и оценка за съвместимост на Стратегическия план, тъй като в него се съдържат интервенции с потенциално значително отрицателно въздействие върху биоразнообразието и околната среда. Мерките и условията, залегнали в оценките и решението на МОСВ, следва да се интегрират в самите интервенции и да са част от условията. Обръщаме внимание, че включването на по-ясни и конкретни условия на ниво интервенция, които са свързани с избягване на въздействия върху околната среда, включително биоразнообразието, би могло да намали административната тежест на ниво проект.

II. Коментари по актуализирания проект на Интервенционна стратегия на СПРЗСР 2023–2027 г.

1. Обръщаме внимание, че в актуализирания вариант на интервенционна логика отново липсват остойностени индикатори за резултат, които ясно да показват как и с колко предлаганата интервенция ще допринесе за постигането на идентифицираните потребности, целите на ОСП и Зелената сделка.

Оценката на потребностите и интервенционната стратегия на всички публикувани от Европейската комисия подадени стратегически планове на държавите-членки¹ имат следното съдържание за всяка една от деветте стратегически цели на ОСП:

- Резюме на SWOT анализа: силни страни, слаби страни, възможности, заплахи, други коментари
- Идентифициране на потребностите
- Интервенционна логика
- Избор на индикатори за резултат с включени конкретни целеви стойности
- Обосновка на разпределението на финансовите средства.

В предлагания за обсъждане вариант на интервенционната логика в българския СП за всяка една цел липсват:

- Резюме на SWOT анализа
- Идентифицирани потребности
- Цифрови стойности на избраните индикатори за резултат
- Обосновка на разпределението на финансовите средства.

Ето защо считаме, че така предлаганата интервенционна логика е прекалено обща и на практика преразказва предлаганите видове интервенции.

За илюстрация показваме извадка от индикаторите, посочени в Ирландския стратегически план по Цел 2, и тези – посочени в интервенционната логика на Българския стратегически план.

¹ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-strategic-plans_en#publishednationalstrategicplans

Българско дружество
за защита на птиците

Фигура 1. Извадка на индикаторите за резултат по Цел 2 на Ирландския стратегически план

2.1.SO2.8 Selection of the result indicator(s)

Selection of the result indicator(s) for this specific objective

Result indicators [recommended Result indicators for this specific objective are fully displayed in bold]	Target value
R.3^{CU} - Digitalising agriculture Share of farms benefitting from support for digital farming technology through CAP	0.91 %
R.9^{CU PR} - Farm modernisation Share of farmers receiving investment support to restructure and modernise, including to improve resource efficiency	3.63 %
R.10^{CU PR} - Better supply chain organisation Share of farms participating in producer groups, producer organisations, local markets, short supply chain circuits and quality schemes supported by the CAP	0.23 %

Източник: <https://www.gov.ie/en/publication/76026-common-agricultural-policy-cap-post-2020/?referrer=http://www.gov.ie/cap/#irelands-draft-cap-strategic-plan-submitted-to-the-european-commission>

За сравнение, индикаторите за резултат в проекта на интервенционната логика на българския СП са:

Фигура 2. Извадка на индикаторите за резултат по Цел 2 на Българския стратегически план

Резултатите ще бъдат отчетени чрез показатели R.9PR. Модернизация на земеделските стопанства: дял на земеделските стопанства, получаващи подпомагане за инвестиции с цел реструктуриране и модернизиране, включително подобряване на ресурсната ефективност. Крайния продукт ще бъде отчетан чрез индикатор O.20. Брой на подпомаганите операции или единици за инвестиции в производствени дейности в земеделските стопанства.

Източник: стр. 20, параграф 1 от Проекта на Интервенционна логика

- Обръщаме внимание, че много видове птици, зависещи от земеделските земи, продължават да намаляват² през последните 7 години, което е ясен индикатор, че практиките и мерките, които широко се прилагат в земеделието у нас, не допринасят, а дори и водят до загуба на биологично разнообразие и трябва да се предприемат мерки. В същото време липсва информация от мониторинг и контрол къде, какви точно мерки са прилагани и какъв е ефектът от тях върху биоразнообразието. Практиката досега показва, че ако не е налице целеви мониторинг на ефекта от прилаганите мерки в земеделието върху биоразнообразието и компонентите на околната среда, не е възможно да се даде реална оценка за целесъобразността на интервенциите по отношение целите за опазване на биологичното разнообразие и климатични промени. Този аспект не е залегнал в интервенционната стратегия към настоящия момент.
- В интервенционната логика многократно се реферира към мярката за Натура 2000 и други мерки, насочени към намаляване загубата на биоразнообразие. Обща слабост на документа към момента е липсата на ясна връзка и обосноваване по отношение на Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (НПРД). Не всички мерки, заложи в НПРД за финансиране чрез Стратегическия план, са представени ясно и изцяло в интервенциите и екосхемите на Стратегическия план. Например НПРД посочва преминаването към биологично земеделие като мярка за опазване на местообитанията на видове птици, но в контекста на самата мярка за биопроизводство в Стратегическия план липсва връзка с опазване на местообитанията на птиците и как точно прилагането на тази мярка ще има

² https://bspb.org/wp-content/uploads/2021/10/MOVP_Report_web.pdf

Българско дружество
за защита на птиците

принос към опазване на биоразнообразието. В мярката за разнообразяване на културите, заложена в НПРД и интервещията/екосхемата за разнообразяване на културите в Стратегическия план са заложили различни виждания и не е налице връзка между изискванията към интервенцията в Стратегическия план и очакваните дейности в мярката към НПРД. Отчитаме факта, че макар и в последния момент, в интервенциите по стълб 2 бе добавено и опазването на египетския лешояд и царският орел, но съдържанието на тази интервенция все още не е ясно, а също така и не е отразено в интервенционната логика и финансовия план.

4. Почти изцяло липсват индикатори за резултат по отношение на биоразнообразието и Натура 2000. На заседанието бе пояснено че се изготвя индикаторен план, който ще бъде също публикуван като част от Стратегическия план, но това все още не дава отговор на въпроса как и по какъв начин ще бъде измерван ефектът върху биоразнообразието от прилаганите в плана интервенции и екосхеми.

Препоръки:

- **Настояваме за изготвяне и представяне за съгласуване на ясна и конкретна интервенционна логика, следвайки приетите указания на Европейската комисия, като се поставят остойностени цели и се предвидят съответни индикатори за резултат.**
- **Да се направи ясна връзка между мерките, одобрени в НПРД и съответстващите им екосхеми и интервенции от Стратегическия план, като в описанието на всяка екосхема/интервенция се посочи номера на съответстващата мярка от НПРД, целевата стойност, която следва да бъде постигната за 5-годишния период, съответен индикатор за резултат, както и начин за мониторинг и контрол.**
- **По отношение на опазването на биологичното разнообразие и екосистемите е необходимо индикаторите за резултат (R) и индикаторите за въздействие (I), измерващи ефекта от вложените средства, да бъдат включени по подходящ начин във всяка интервенция! По аналогичен начин следва да се включат и индикаторите, свързани с качеството на почвите, водите и въздуха, съответно индикаторите за резултат и индикаторите за въздействие.**
- **Да се предвиди мониторинг и контрол на ефекта на всички мерки по Стратегическия план върху биоразнообразието, водите почвите и въздуха. Да се предвидят механизми за спиране или промяна на мерки, които се оказват неефективни или увреждащи биоразнообразието.**

III. Коментари по проекта на предлагания финансов план

1. След обстоен преглед на изпратените общ и подробен финансов план установихме, че в рамките на стълб 1 за биоразнообразие са предвидени 14,4% от общия бюджет, където половината от този бюджет е насочен към разнообразяване на културите. Както посочихме и по-горе, няма съответствие между същността на мярката по НПРД и предвидената екосхема в Стратегическия план, като бюджетът на тази екосхема в Стратегическия план е многократно по-висок, отколкото на съответната мярка, заложена в НПРД. Като цяло всички екосхеми съставят 24,94% от общия бюджет на стълб 1, което е под изискуемия минимум. Също така липсва обвързаност между биологичното производство и опазване/възстановяване на биологичното разнообразие. **Препоръка: необходимо е екосхемата, свързана с разнообразяване на култури, да се преработи така, че да съответства по смисъл на съответната мярка в НПРД и съответно средствата**

Българско дружество
за защита на птиците

за нея да са съобразени с предвидените по НПРД, а останалите средства да бъдат пренасочени към екосхемите, свързани с тревни местообитания и екологична инфраструктура; в екосхемата за биологично производство да се интегрират действителни дейности, свързани с опазване и възстановяване на биоразнообразието.

2. След обстоен преглед на предвидените в стълб 2 финансови средства, установихме, че пряко за опазване на биоразнообразие (включително мярката Натура 2000 и без да се включва мярката „Пасторализъм“) са предвидени едва 4,44% от бюджета по този стълб. В сравнение с общия необходим бюджет за биоразнообразие и климатични промени (25% от общия бюджет), заделените средства за биоразнообразие са твърде малко. Но по-големият проблем е, че тези средства не са достатъчни и не отговарят на заложените в НПРД необходими средства, дори ако се гледат в комбинация със заложените по стълб 1 екосхеми. Например Мярката за Натура 2000 в земеделски земи и гори според НПРД изисква средства в размер на 140 000 000 евро, докато във финансовия план са залежали само 95 000 000 евро, т.е. с 45 000 000 евро по-малко (намаление с 20 000 000 евро спрямо необходимите средства за земеделски земи в Натура 2000 и 25 000 000 евро по-малко от необходимите средства за Натура 2000 в гори). Мярката Натура 2000 съдържа специфични изисквания, които не са предвидени в екосхемите по стълб 1 и бюджетният дефицит не може да се компенсира от там. Недостатъчните средства, заложи за Натура 2000, не съответстват на значението, което се отдава на мярката в интервенционната стратегия, но което е по-лошо, няма да доведе до постигане на заложените природозащитни цели. Аналогично по отношение на мярката за застрашените видове птици, към червеногушата гъска са прибавени и хищни птици като царския орел и египетския лешояд, но общият бюджет на тази мярка е с 1,5 милиона по-нисък от заложения в НПРД. Този бюджет, както и бюджетът за мярката Натура 2000 са намалени спрямо предходния период, без да се отчита фактът, че е необходимо да се положат повече усилия. Трябва да подчертаем също, че мерките за застрашените видове птици, като червеногушата гъска, царския орел и египетския лешояд, са специфични и не се обхващат от екосхемите по стълб 1, поради което е необходимо да е гарантиран целият им бюджет в стълб 2. Горско-екологичните мерки също са включени във финансовия план с по-малко от необходимите средства, както и ВПС (въпреки комбинирането с екосхеми по стълб 1). В същото време мярката „Пасторализъм“, за която е отчетено че е оказала негативно влияние върху местообитанията в алпийската зона, продължава да се подпомага и то със значителен бюджет от 8 млн. евро. На практика тук става въпрос за разходване на публични средства за постигането на обществени ползи, а не на добавена стойност от частен интерес, поради което е от изключителна важност да се гарантира обезпечаването на мерките, свързани с опазването на биоразнообразието, така както е посочено в НПРД.

Препоръка: Настояваме във финансовия план, средствата, необходими за опазване и възстановяване на биоразнообразието, да са изцяло съобразени с одобрените средства по НПРД, като се направи ясна връзка от кои интервенции и екосхеми се осигурява финансирането на съответните мерки от НПРД.

От името на неправителствените екологични организации становището се внася от БДЗП.